

SPEERPUNT 3: GEZONDE WIJK

Onderschat de kracht van gedreven burgers niet. Ze zetten hun schouders onder initiatieven om wijken en buurten levendig en aantrekkelijk te maken voor al wie er woont, speelt en werkt. Een dynamiek om te koesteren als Gezonde Gemeente. Stimuleert en organiseert u laagdrempelige wijkactiviteiten, dan beïnvloedt u ook de sociale, mentale en fysieke gezondheid van de buurtbewoners. Resultaat? Meer solidariteit, meer veiligheid en een meer leefbare gemeente.

Sprekende cijfers:

10%

Van alle Vlamingen was 10% afgelopen jaar actief in een **bewonersgroep of buurtcomité**¹⁶. Deze mensen hebt u nodig om activiteiten op te zetten die de sociale, mentale en fysieke gezondheid van de buurtbewoners bevorderen.

60
minuten

Met de inrichting van een speelstraat in de wijk bereikt u verschillende doelen. **Kinderen die in een speelstraat wonen, bewegen 60 minuten per week meer** dan kinderen die niet in een speelstraat wonen. Daarnaast komen speelstraten ook de sociale cohesie in de wijk ten goede, want 59% van de inwoners van een speelstraat gaf aan meer contact te hebben met de burens dan anders¹⁷.

540.315

Om en bij de 540.315 Vlamingen **gebruiken problematisch alcohol**, 5% daarvan zijn jongeren tussen 15 en 24 jaar¹⁸.

3.34

Op een **tevredenheidsscore** van 1 tot 4 geeft de Vlaming zijn of haar buurt gemiddeld een 3.34¹⁶.

21%

21% van de Vlamingen ervaart in zijn of haar buurt **hinder van verkeer, vandalisme, gebrek aan open ruimte of vuilnis**¹⁹.

01

Hoe brengt u dit speerpunt in uw gemeente concreet tot leven?

Er zijn 101 manieren om de wijken en buurten in uw gemeente levendig te maken en te houden zodat inwoners hun leefomgeving ervaren als gezond en aangenaam. Wij selecteerden alvast enkele grote en kleine ideeën die u aardig op weg zetten. We maakten een onderscheid tussen acties die geïnitieerd kunnen worden vanuit het beleidsdomein gezondheid en welzijn en acties die komen vanuit andere beleidsdomeinen en een positieve impact hebben op de gezondheid. Dit is 'health in all policies' in de praktijk. Uw logo kan u adviseren en ondersteunen bij uw acties rond preventieve gezondheidszorg en/of doorverwijzen naar de juiste thematische organisaties. Voor advies en uitwerking van acties die behoren tot andere beleidsdomeinen (in het kader van Health in all Policies) kan uw Logo u gericht doorverwijzen naar en in contact brengen met organisaties uit die betreffende beleidsdomeinen.

Acties rond preventie en gezondheid die u kunt aanbevelen

De gemeente brengt de **knelpunten en ontwikkelkansen** in kaart om van elke wijk een gezonde wijk te maken. Daarbij is het essentieel om de **buurtbewoners nauw te betrekken**.

De gemeente organiseert in het lokale diensten- of wijkcentrum **infosessies en vormingen** rond gezond leven en ziektepreventie. Mogelijke thema's zijn: gezond ouder worden, geestelijke gezondheidsbevordering, gezond koken, rookstopondersteuning, bevolkingsonderzoeken, alcohol- en drugpreventie, valpreventie, ...

De gemeente besteedt bij **de opstart van een wijkgerichte werking** voldoende aandacht aan **kinderopvang** (buiten, voor- en naschoolse opvang, vakantieopvang en -werking) en **vrije tijd** (sport, jeugdwerk, cultuur, ...).

De gemeente stimuleert **professionals en vrijwilligers** om elkaar aan te vullen en van elkaar te leren om acties te ondernemen die de gezondheid bevorderen, bv. door in de kinderopvang een beleid te voeren met aandacht voor gezonde dranken en tussendoortjes, beweging, sociale cohesie, ...

De gemeente leidt **buurtwerkers** op om signalen van **problematisch alcohol- en druggebruik te herkennen**. De lokale of intergemeentelijke preventiewerker of de preventiewerkers van de Centra voor Geestelijke Gezondheid (CGG) kunnen instaan voor deze vorming.

De gemeente koppelt de **subsidiëring** van buurtsportclubs en jeugdverenigingen aan de **ontwikkeling van een gezondheidsbeleid** met focus op tabaks-, alcohol- en drugpreventie, het promoten van water en gezonde voeding, mentaal welbevinden, gezond binnenmilieu, ...

De gemeente zet met buurtzorgregisseurs in verschillende buurten of wijken **buurtzorgprojecten** op waarbij er gewerkt wordt aan meer mentale en fysieke gezondheid voor zowel de zorgvrager als zorgverlener.

De gemeente overweegt lokale **subsidies** voor scholen die na de schooluren hun speelplaats en **sport- en andere infrastructuur** openstellen voor de buurt zodat nabije actieve vrijetijdsbesteding voor iedereen mogelijk wordt.

De gemeente zet in op de **politieke vorming** en **deskundigheid van mandatarissen** om met meer kennis van zaken beslissingen te nemen om de gezondheid van alle inwoners te bevorderen.

De gemeente werkt samen met bedrijven om werknemers te stimuleren om het **woon-werkverkeer met de fiets, te voet of met het openbaar vervoer** af te leggen. Dat komt de leefbaarheid in de woonkernen en wijken ten goede én het verbetert de algemene gezondheid van de werknemers.

De gemeente maakt werk van een **lokaal beleid om problematisch gokken** tegen te gaan.

Acties in het kader van 'health in all policies' die tevens de gezondheid bevorderen

De gemeente voorziet **specifieke budgetten** die onafhankelijk door de **wijk of buurt zelf** aangesproken kunnen worden om het sociale weefsel te versterken en de zin voor lokaal initiatief aan te wakkeren.

De gemeente onderzoekt ook in tijden van e-government **welke gemeentelijke diensten en andere services opnieuw op wijkniveau** aangeboden kunnen worden om de bereikbaarheid en toegankelijkheid te vergroten.

De gemeente maakt op politiek niveau telkens **één schepen bevoegd voor een of meerdere wijken**, dan beschikt elke buurt over een politiek aanspreekpunt en een deskundige spreekbuis.

De gemeente stimuleert **speelstraten** in alle wijken met jonge kinderen.

De gemeente organiseert haar **vergaderingen op verschillende locaties in diverse wijken**. Zo komen de bekommernissen van de burger over gezond leven sneller op de politieke en ambtelijke agenda. Dankzij mobiele it-infrastructuur kan de gemeenteraad bijvoorbeeld doorgaan in het buurthuis of de GECORO kan plaatsvinden in het lokale dienstencentrum.

De gemeente stimuleert het **tijdelijke gebruik van lege plaatsen en ruimtes in wijken** om zo een aangename leefomgeving te creëren en de lokale creativiteit en economie te stimuleren.

De gemeente **herbekijkt haar retributiereglementen** zodat de gemeentelijke infrastructuur (bv. sporthal, repetitieruimte, ...) voor iedereen (bewoners, eigen werknemers, pendelaars, ...) even financieel toegankelijk wordt. Bijzondere tarieven worden gehanteerd voor mensen met een laag inkomen.

02 Inspirerende voorbeelden

Meer dan 275 Vlaamse en Brusselse gemeenten zitten al op het goede spoor: zij werken volgens de principes van een Gezonde Gemeente aan meer gelijke gezondheidskansen in een gezonde omgeving voor iedereen. Volgende initiatieven kunnen een bron van inspiratie zijn om in elke wijk samen met burgers en organisaties te investeren in meer sociale, mentale en fysieke gezondheid:

“ **Onze inwoners komen vandaag zelf met voorstellen over hoe zij hun wijk mooier kunnen maken en willen zelf de handen de handen uit de mouwen steken. Dat is iets wat vroeger nooit gebeurde.** ”

- [Dorp in Zicht in Merelbeke](#)
- [De kracht van verbinding in Deurne](#)
- [Het burgerbudget in Gent](#)
- [Het mobiel dienstencentrum in Gent](#)
- [Brede School Het Keerpunt in Borgerhout](#)
- [Kwartiermaken in Evergem](#)
- [Vestigingssubsidies voor buurtwinkels in Brugge](#)
- [De rabotsite in Gent](#)
- [Lokaal drugoverleg in Beveren](#)
- [Het huis van het Kind in Zele](#)
- [Het dorpspunt in Alveringem](#)

04 Meer leesvoer

Wilt u meer te weten komen over hoe u uw wijken en buurten gezond en levendig kunt maken? Raadpleeg dan onderstaande publicaties, boeken en websites die wij speciaal voor u selecteerden.

- [Hautekeur G. \(2017\) Van cohousing tot volkstuin. De opmars van een andere economie](#)
- [De Blok J. & Pool A. \(2010\) Buurtzorg: menselijkheid boven bureaucratie](#)
- [Loopmans M. \(2014\) Beter een mix van maatregelen van een mix van mensen](#)
- [Ernalsteen V. et al \(2012\) Starten met een brede school: stappen en aandachtspunten](#)
- [Zorgnet ICURO \(2013\) Inspiratieboek. Dialoog tussen jong en oud. Uit het leven in het woonzorgcentrum gegrepen](#)
- [Kenniscentrum Vlaamse Steden \(2009\) Burgerparticipatie in Vlaamse steden](#)
- [Bekaert A. et al \(2016\) Buurtgerichte zorg: de actieve zorgzame buurt als toekomstmodel voor Vlaanderen en Brussel](#)
- [VAD \(2017\) Een alcoholbeleid in het lokaal dienstencentrum](#)
- [VAD \(2016\) Sportivos: Alcohol- en drugbeleid in de sportclub](#)
- [VIGeZ \(2016\) Brochure Liever Actiever](#)
- [WHO \(2015\) World report on ageing and health](#)
- [Vyncke V. \(2015\) Meer sociaal kapitaal = meer gezondheid?](#)
- [ISB \(2017\) Openstellen van schoolsportinfrastructuur i.s.m. gemeentelijke sportdiensten](#)

In samenwerking met ondertekende organisaties

- CM - Christelijke Mutualiteit
- CvKO - Centrum voor Kankeropsporing
- De Sleutel
- Domus Medica
- Eetexpert
- Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie
- Liberale Mutualiteit
- Neutraal Ziekenfonds Vlaanderen
- Sensoa
- Socialistische Mutualiteiten
- VAD - Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen
- Vlaamse Logo's
- Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg vzw
- Vlaanderen Landsbond van Onafhankelijke Ziekenfondsen
- VLESP - Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie
- VNZ - Vlaams en Neutraal Ziekenfonds
- VW - Vereniging van Wijkgezondheidscentra
- Gezonde Gemeente

Meer info over deze campagne op: www.partijgezondegemeente.be en www.gezondegemeente.be

Contact: gezondegemeente@gezondleven.be of T 02/422 49 49

Twitter mee en deel uw acties en ideeën met #VKgezond18 en @GezondeGemeente

Voetnoten

¹⁶ Bral, L., Vanweddingen, M., & Weekers, K. (2016). VRIND 2016. Vlaamse Regionale Indicatoren. Retrieved from <http://www4.vlaanderen.be/sites/svr/Pages/vrind-2016.aspx>.

¹⁷ D'Haese, S., Van Dyck, D., De Bourdeaudhuij, I., Deforche, B., & Cardon, G. (2015). Kinderen in speelstraten bewegen meer en zitten minder. Vlaams Tijdschrift voor Sportbeheer(249), 40-43.

¹⁸ Möbius, D., & De Donder, E. (2016). Factsheet Alcohol. Retrieved from Brussel: <http://www.vad.be/materialen/detail/factsheet-alcohol>

¹⁹ Charafeddine, R. (2013). Omgeving, huisvesting en passief roken. In R. Charafeddine & S. Demarest (Eds.), Gezondheidsenquête 2013. Rapport 4: Fysieke en sociale omgeving. Brussel: WIV-ISP. Retrieved from https://his.wiv-isp.be/nl/Gedeelde%20%20documenten/HE_NL_2013.pdf

PGG is fictief en verwijst niet naar een bestaande politieke partij. Met dit initiatief willen de partners uit de preventiesector het belang van een lokaal preventief gezondheidsbeleid benadrukken nu en in de toekomst. Deze partners zijn terug te vinden op www.partijgezondegemeente.be.